משניות מבוארות מסכת בכורים פרק ה

לבנות, אוֹ **לבנות וקצס שחורות**, גַּם בְּזֶה **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת**, וּמִפְּרָשׁ בְּתַחְלָה שֶׁיְּדֵעַ שֶׁנִּדְּאֵי חִטָּא, וְהַמְּכַנִּים סוֹבְרִים דְּגַם בְּאֵשֶׁם נִדְּאִי צָרִיךְ יְדִיעָה בְּתַחְלָה עַל הָעֲנָבִים וְאַחַר כָּךְ עַל הַתְּאֵנִים, וְכֵן בְּשַׁחוֹרוֹת וּלְבָנוֹת, וְכֵיוָן שֶׁלְּפָקֵס שֶׁנִּיכָּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר**, דִּבְשֶׁעַת לְקִיטַת כָּל אֶחָד לֹא לְקַח

פרק ה א דַּם שְׁחִיטָה בְּבַהֲמָה, בַּחַיָּה, וּבְעוֹפוֹת, בֵּין טְמֵאִים וּבֵין טְהוֹרִים, דַּם נְחִירָה, וְדַם עִקּוּר, וְדַם הַזָּקָה שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצֵאָה בּוֹ, חַיָּבִים עָלָיו. דַּם הַלֵּב, דַּם בֵּיצִים, דַּם דָּגִים, דַּם חֲגָבִים, דַּם הַתַּמְצִית, אֵין חַיָּבִין עָלָיהוּ. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּדַם הַתַּמְצִית: **ב** רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב עַל סַפֵּק מְעִילוֹת אֶשֶׁם תָּלוּי, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים. וּמוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁאֵין מֵבִיא אֶת מְעִילָתוֹ, עַד שֶׁתִּתְוַדֶּע לוֹ, וְיָבִיא עַמָּה אֶשֶׁם וַדַּאי. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן, מַה לָּזֶה מֵבִיא שְׁתֵּי אֲשָׁמוֹת, אֶלָּא יָבִיא מְעִילָה וְחַמְשָׁה, וְיָבִיא אֶשֶׁם בְּשֵׁנִי סְלָעִים, וְיֹאמַר, אִם וַדַּאי מְעַלְתִּי, זוֹ מְעִילָתִי וְזֶה אֶשְׁמִי. וְאִם סָפֵק, הַמְּעוּלוֹת נִדְּבָה, וְאֶשֶׁם תָּלוּי, שֶׁמִּמֵּין שֶׁהוּא מֵבִיא עַל הַוַּדַּאי, מֵבִיא עַל לֹא הוֹדַע: **ג** אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, נְרְאֵים דְּבָרֶיךָ בְּמְעִילָה מְעֻטָּה, הֲרֵי שֶׁבָּא עַל יְדֵי סָפֵק מְעִילָה בְּמֵאָה מָנֶה, לֹא יָבֵא לוֹ שְׁנֵי אֲשָׁמוֹת שְׁתֵּי סְלָעִים, אֶלָּא יָבִיא מְעִילָה בְּמֵאָה מָנֶה, הָא מוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי טַרְפוֹן בְּמְעִילָה מְעֻטָּה, שֶׁהַבִּיאָה חַטַּאת הָעוֹף סָפֵק, אם עַד שֶׁלֹּא נִמְלְקָה נוֹדַע לָהּ שֶׁיָּלְדָה וַדַּאי, תַּעֲשֶׂנָּה וַדַּאי, שֶׁמִּמִּין שֶׁהִיא מֵבִיאָה עַל לֹא הוֹדַע מֵבִיאָה עַל הוֹדַע: **ד** חַיָּתִיכָה של חֵלֶב וַחֲתִיכָה של קֹדֶשׁ, אֲכָל אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אֲכָל, פְּטוּר. רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב בְּאֶשֶׁם תָּלוּי: אֲכָל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא אֶשֶׁם וַדַּאי. אֲכָל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וּבָא אַחַר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אֶשֶׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אֶשֶׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם מֵבִיאִים אֶשֶׁם אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מֵבִיאִים אֶשֶׁם אֶחָד: **ה** חַיָּתִיכָה של חֵלֶב, אֲכָל אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אֲכָל, פְּטוּר. אֲכָל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא אֶשֶׁם תָּלוּי. אֲכָל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא אֶשֶׁם תָּלוּי. אֲכָל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחַר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אֶשֶׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אֶשֶׁם תָּלוּי (דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא). רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר שְׁנֵיהֶם מֵבִיאִים חַטָּאת אֶחָת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מֵבִיאִים חַטָּאת אֶחָת: **ו** חַיָּתִיכָה של חֵלֶב וַחֲתִיכָה של קֹדֶשׁ, אֲכָל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אֲכָל, מֵבִיא אֶשֶׁם תָּלוּי. אֲכָל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא

״ח סיון

פרק ה כתוב בתורה (ויקרא ז, כז): "וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לְעוֹף וּלְבְהֵמָה". ויש בהו כפה הגדרות בכל מיני דמים, בדמפרש דם שהנפש יוצאה בו דם האברים המקבץ בלב וכדומה, ודם המובלע באברים ודם שפלחו או שבשלו. **א) דם שחיטה** בין **בבהמה** בין **בחיה**, דחיה בכלל בהמה, **ובעופות בין טמאים ובין טהורין**, דליף בכלל ופרט וכלל. **דם נחירה** שתוחב הסכין בנחיריו וקורעו, **ודם עקור** שעוקר הסימנים, **ודם הזקה שהנפש יוצאה בו**, הינו שהקיז דם לבהמה ויצאה נפשה, והיינו כל זמן שמקלף, בכל אלו **חייבין עליו** מן הקרבן, **דם** מקום חיב כרת, דכתיב (שם יז, יח): "כי נפש כל בשר דמו היא כל אוכליו יכרת", הינו לב הנפש, **אבל דם הטחול דם הלב** הנבלע בבשר הלב, **דם ביצים** רש"י מפרש בביצי זכר, ורש"ב מפרש בביצת תרנגולת. **דם דגים דם חגבים דם התמצית** שמתמצה אחר גמר השחיטה, **אין חייבין עליהם** כרת, דלא נהני דם הנפש, **רבי יהודה מחייב בדם התמצית**, דמרבי מקל דם, **אבל** לזריקה גם לרבי יהודה לא חזי, דכתיב (שם יז, יח): "כי הדם הוא בנפש יכפר" דם שהנפש יוצאה בו מכפר, עין ברש"י פסק הלכה לענין דם.

ב) רבי עקיבא מחייב על ספק מעילות בהנה מביא **אשם תלוי**, אשם הבא על הספק, **וחכמים פוטרים**, דבהטאת כתיב (שם ה, כז) מצות, ובאשם תלוי כתיב (שם ז, ז) מצות, ובאשם תלוי עכשיו על שנגגו חטאת חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי, ובנהנה מן הקדש שאין חייבין על שגגתו חטאת אשם תלוי, אין חייבים על לא הודע שלו אשם תלוי. **ומודה רבי עקיבא שאין מביא את מעילתו**, פרוש אין צריך לשלם המגולן **עד שתתודע לו ויביא עמה אשם ודאי**. **אמר רבי טרפון מה לזה מביא שתי אשמות**, אשם תלוי לפני שנודע לו ואשם ודאי לאחר שנודע לו, **אלא יביא מעילה** קרן ממון שנקפדים לו **וחמשה**, **ויביא אשם בשני סלעים** איל הנלקח בשני סלעים, **ויאמר, אם ודאי מעלתי זו מעילתי זו אשמי**, לא בעי ידיעה בתחלה, **ואם ספק** הינו אם שאר בספקו, **הרי המעות נדבה**, **ואשם** נשאר אשם תלוי, ולמה יכול להתנות מפני **שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע**, אבל בכל האסורים אינו

״ח סיון

חטאת דבוודאי אכל חלב, **ואשם** ודאי על הקדש. **אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. רבי שמעון אומר שניהם מביאין חטאת ואשם בשתפות**, ומתנה מן אני אכלתי חלב יהא חלקי באשם מחולל לך וחלקך בחטאת מחולל לי, ואם אני אכלתי קדש יהא חלקי מחולל לך. **רבי יוסי אומר אין שניים מביאין חטאת ואשם**, אלא כל אחד מביא אשם תלוי, והינו כתנא קמא, וקא משמע לן דתנא קמא היינו רבי יוסי. **ז) חתיכה** של חלב חלין **וחתיכה** של **חלב קדש** שנתערבו, **אכל את אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל, מביא אשם תלוי. רבי עקיבא אומר, מביא אשם תלוי. אכל את השניה, מביא אשם תלוי. אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה, זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. רבי שמעון אומר אחת מהן מביא אשם תלוי. רבי יוסי אומר אין שנים מביאים חטאת אחת**, אלא כל אחד מביא אשם תלוי משום חתיכת החלב והינו כתנא קמא, ובא להשמיענו דרבי יוסי סבירא ליה כתנא קמא. **ח) חתיכה** של חלב **וחתיכה** של **קדש** שלא שנתערבו, **אכל את אחת מהן ואין יודע איזו מהן אכל, מביא אשם תלוי. אכל את השניה, מביא אשם תלוי. אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה, זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. רבי שמעון אומר, שניהם מביאין חטאת אחת. רבי יוסי אומר אין שנים מביאים חטאת אחת**, אלא כל אחד מביא אשם תלוי משום חתיכת החלב, אלא לא לשמעינן דרבי יוסי סבירא ליה כתנא קמא. **ט) חתיכה** של חלב **וחתיכה** של **קדש** שלא שנתערבו, **אכל את אחת מהן ואין יודע איזו מהן אכל, מביא אשם תלוי. אכל את השניה, מביא אשם תלוי. אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה, זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. רבי שמעון אומר, שניהם מביאים אשם אחד. רבי יוסי אומר אין שניים מביאים אשם אחד**, אלא כל אחד מביא אשם תלוי משום חתיכת החלב, אלא לא לשמעינן דרבי יוסי סבירא ליה כתנא קמא. **י) אשם ודאי אינו כן, אם עד שלא נשחט נודע לו**, כגון שאמרו הרעדים, הרי נתגלה שהקדש בטעות היה, או שהיה סבור שאכל קדש ונודע לו שחלין היו, **וכן יצא וירעה בעדר**, ואפילו חכמים מודים דעקר הקדושה היה שהשם נשחט, ואם **משנשחט נודע לו שלא חטא**, הרי **זה יקבר**, חלין שנשחטו בעזרה. **ואם נזרק הדם** קדם **שלא חטא**, **הבשר יצא לבית השרפה**, **דמתחני** קזבח פסול, **אינו כן**, אינו כאשם תלוי אלא **אם עד שלא נשקל** נודע שלא הרג אדם כגון שהוזמו הרעדים, **יצא** שהיה **וירעה בעדר**, ואם הוזמו **משנשקל, מתר בחנאה**. **עגלה ערופה איננה כן, אם עד שלא נערפה** העגלה נודע מי הוזרע **תצא ותרעה בעדר** ואם **משנערפה** נודע **תקבר במקומה**. ורמב"ם פרש שור הנסקל אינו כאשם ודאי אלא אפילו אחר שנסקל נודע שלא הרג מתר בחנאה. עגלה ערופה אינה כשור הנסקל אלא אם נמצא הזורע אחר שנתערפה תקבר במקומה, כיון **שנתערפה בעדר** אם **נמצא הזורע אין הכפורים**, **אלא אמורים לה**, **כפרה** שסקה והלכה לה, בדשעת ערופה עדיין ספק היא ותקבר כדין כל עגלה ערופה. **ג) רבי אליעזר אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום**, דכל עצמו של אשם תלוי נדבה היא **ובכל שעה שירצה** מתנדב, **והיא** נקראת **אשם חסידים. אמרו עליו על בבא בן בוטי שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום ומאחר יום הכפורים יום אחד**. **אמר המעון הזה**, נשבע בבית המקדש **אלו היו מניחים לו היתי מביא** אפילו ממחרת, **אלא אמורים לי המתן עד שתפנה לסקפ. וחכמים אומרים**, אין מביאים אשם תלוי אלא על דבר שדחוונו **דרת ושגגתו חטאת**: שכל היום מכפר ולוקא למיחש. **אמר המעון הזה**, **היו מניחים לו היתי מביא** אפילו ממחרת, **אלא אמורים לי המתן עד שתפנה לסקפ. וחכמים אומרים** אין מביאים אשם תלוי אלא על דבר שדחוונו **דרת ושגגתו חטאת**, המפני היסורים עד שיודע לו בהודעה חסה על גופן של ישראל, אבל בלא ספק

משניות מבוארות מסכת בכורים פרק ו

על חטא אחר, לטעמיה במשנה ג, דסובר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום, אבל **אם משנשחט נודע לו שלא חטא**, **הדם ישפך** לאמתא שבמקדש, היינו לנחל השוטף בעזרה, **והבשר יצא לבית השרפה**, **דנזרר** פסול שנודע לו ואחר כך נודע לו שלא חטא, **הבשר יאכל**, **דהתורה** אמרה (ויקרא יז, יח): "והוא לא יֵדע ונִסלח לו", בעבור שליחה לו תנא דמתני, הרי גמר כל כפרת הקפסק ודברי ליה אשם תלוי כשר, שהרי על הקפסק בא וכפר כבר. **רבי יהושע אומר אפילו הדם עדין בכוס** נודע לו קדם זריקה, **דהוי יוצר והבשר** אכל לו. דסובר רבי יוסי כלי שרת מקדשים את הפסול לקרב וכל העומד לזרק כזרוק דמי, **דהוי** כנזרק הדם כשם שהיתה לו ידיעה. **ב) אשם ודאי אינו כן, אם עד שלא נשחט נודע לו**, כגון שאמרו אכלתי קדש ותברר שאינו אשם ודאי **ונודע לו שלא חטא** שהזמו הרעדים, **יצא** שהיה **וירעה בעדר**, **ואם הוזמו משנשקל, מתר בחנאה**. **עגלה ערופה איננה כן, אם עד שלא נערפה** העגלה נודע מי הוזרע **תצא ותרעה בעדר** ואם **משנערפה** נודע **תקבר במקומה**. **ג) רבי אליעזר אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום**, **ובכל שעה שירצה** מתנדב, **והיא נקראת אשם חסידים. אמרו עליו על בבא בן בוטי שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום הכפורים יום אחד. אמר המעון הזה**, **אלו היו מניחים לי היתי מביא** אפילו ממחרת, **אלא אמורים לי המתן עד שתפנה לסקפ. וחכמים אומרים** אין מביאים אשם תלוי אלא על דבר שדחוונו **דרת ושגגתו חטאת**, המפני היסורים עד שיודע לו בהודעה חסה על גופן של ישראל, אבל בלא ספק